
The concept of Modesty in the Poetry of Behçet Necatigil

Assist. Instructor Sawsan Azeez Khlaif Al-Lami
University of Baghdad / College of Languages / Department
of Turkish Language and Literature
sawsanaziz1984@gmail.com

DOI: [10.31973/aj.v2i140.3625](https://doi.org/10.31973/aj.v2i140.3625)

Abstract

Behçet Necatigil is considered one of the important Turkish authors in the 20th century. He was born in FATİH district in Istanbul in 1916 and died on 13 of December 1979 in Istanbul. The poet Necati started writing while he was very young. He had several important works in his short life that lasted only 63 years. Although he was creative in several and different works in literary types such as Drama, Translation, the art of conversing, and radio drama, the poet Behçet Necatigil who was known by his poetic identity, is considered one of the most important poets in Turkish literature and the successful one among them.

The concept of modesty is a synonym to simplicity which includes several meanings such as not to be snobbish, or dictator which is a humane phenomenon in its concept. This concept of modesty is considered one of the positive conducts and one of the most important concepts that society respects and adopts it and eager to have it. In general, everyone aims at being a simple, moderate and not a snobbish person. Regardless of the spiritual and materialistic status of any person, this means that he adopted a lifestyle that is ordinary and simple. The poet Behçet Necatigil is one of the poets who adopted this situation all over their lives and was eager to be a moderate person. Thus, we see this concept clear in his poems.

This is the reason that pushes us to write a research paper specifically on the poet Behçet Necatigil. We see that he is a person full of modesty and simplicity. He has largely and successfully used in his poems the concept of modesty as well as its derivatives. Our research paper will focus on this concept, and we will introduce a short summary about the life of the poet and his literary personality as well as his works. Then we will study the concept of modesty in details. After that, we will expand our research paper to talk about how this concept has been used in the poems written by Behçet Necatigil.

Keywords: modesty, simplicity, nobility, Behçet Necatigil, timidity, humble, show modesty, senses and emotions, genteel behavior, deification dream, not being snobbish, poetry and literature, dignity.

BEHÇET NECATİGİL'İN ŞİİRLERİNDE TEVAZU ANLAYIŞI**Araş. Gör. Sevsen Aziz Hılayıf Al-Lami**

BAĞDAT ÜNİVERSİTESİ DİLLER FAKÜLTESİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

ÖZET

Behçet NECATİGİL, 20. yüzyılda yetişmiş en önemli Türk edebiyatçılarından biridir. 1916 yılında İstanbul'un Fatih semtinde dünyaya gelen şair, 13 Aralık 1979 tarihinde memleketi İstanbul'da vefat etmiştir. Henüz genç sayılacak bir yaşta, 63 yaşında vefat eden Behçet NECATİGİL, kısa ömrüne çok sayıda önemli eser sığdırmıştır. Tiyatro, çeviri, sözlük, radyo oyunu gibi edebiyatın çeşitli dallarında eserler verse de, daha çok şair kimliği ile ön plana çıkan Behçet NECATİGİL, Türk Edebiyatının en önemli ve en başarılı şairlerinden biri olarak kabul edilmektedir.

Tevazu, alçak gönüllülük ile aynı anlama gelmektedir. Kibirli olmamak, büyüklenmemek gibi anlamları da içinde barındıran tevazu kavramı, insani bir olgudur. Erdemli davranışlardan biri olan kavram, toplum tarafından saygınlık gösterilen, benimsenen ve olması hedeflenen en önemli kavramlardan biridir. Kibirli olmadan, sade ve gösterişten uzak bir insan olma hedefi taşır. Kişinin - maddi ve manevi - konumu ne olursa olsun, sıradan ve gösterişten uzak bir yaşam tarzını benimsemiş olması demektir. Behçet NECATİGİL ise, hayatı boyunca bu tutumu sergilemiş ve mütevazı bir insan olma gayreti göstermiş bir şairdir. Dolayısıyla bu tutumu, yazdığı şiirlerinde sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmamızın, Behçet NECATİGİL özelinde yapılmasının sebebi budur. Kendisinin oldukça mütevazı bir insan olduğunu görüyoruz. Ayrıca tevazu kavramı ve türevlerini, şiirlerinde çokça ve başarılı bir şekilde işlemiştir.

Çalışmamıza, bu kapsamlı özet ile başlıyoruz. Ardından Behçet NECATİGİL'in hayatı, edebi kişiliği ve eserleri tanıtıldıktan sonra, tevazu kavramı ayrıntılı bir şekilde işlenecektir. Son olarak, Behçet NECATİGİL'in şiirlerinde bu kavramın kullanımını inceleyip, çalışmamızı bitireceğiz.

Anahtar Kelimeler: Tevazu, Alçak Gönüllülük, Mütevazı, Behçet NECATİGİL, Gösterişsizlik, Kibirli Olmamak, Sadelik, Tevazu Göstermek, Duygu ve Hissiyat, Nezaket, Hürmet, Hilm, Büyüklenmemek, Şiir ve Edebiyat, Vakar.

Behçet NECATİGİL. Yaşamı, edebi şahsiyeti ve yapıtları:

Asıl ismi Mehmet Behçet olan Behçet NECATİGİL, İstanbul'un Fatih semtinde 16 Nisan 1916 tarihinde dünyaya gelmiştir. Babası bir din adamı, annesi ise ev hanımıdır. Behçet NECATİGİL, henüz 2 yaşındayken annesi Fatma Bedriye Hanım'ı kaybetmiştir. Anne şefkatinden mahrum bir çocukluk geçirmesi sebebiyle çok sessiz ve ruhu ıstırap dolu bir yaşam sürmüştür. (*ENGİNÜN, 1991: 251*)

İlkokula, İstanbul'un Beşiktaş semtindeki bir okulda başlayan şair, babasının mesleği dolayısıyla Kastamonu ilinde tamamlamak zorunda kalmıştır. Lise eğitimi için tekrar memleketi İstanbul'a gelmiştir. Burada meşhur Kabataş Lisesine yazılmış ve 1936 yılında buradan mezun olmuştur. Ardından İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne girdi ve buradan 1940 yılında mezun oldu. Üniversite eğitimi sürecinde, Almanya'ya gitti. Geri döndüğünde, Fakültesinin Alman dilbilimi bölümünde 2 yıl kadar eğitim gördü. Üniversite eğitimi bittikten sonra, henüz yeni mezun olmuşken, 1940 yılında öğretmen olarak Kars iline atandı. Çok uzun süre kalmadı çünkü Kars'ın ağır hava şartları, kendisi için bir probleme dönüştü. 1941 yılında Zonguldak'a atandı. Çelikel Lisesinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Burada 2 yıl kaldıktan sonra, memleketi İstanbul'a geldi ve Pertevniyal Lisesinde öğretmenliğe devam etti.

Önceleri soyadı Gönül idi. Daha sonraları, kendi isteğiyle Necatigil soyadını aldı. Artık o, Behçet NECATİGİL idi. Çünkü babasının adı Necati idi, ayrıca Türk Divan Edebiyatının en güçlü ve en önemli divan şairlerinden olan Necati Bey'e olan sevgisi, bunun sebebi oldu. (*TANZİMAT'TAN BUGÜNE EDEBİYATÇILAR ANSİKLOPEDİSİ, 2001: 599*) Bu süre zarfında, askerlik için görevini bıraktı. Askerlik vazifesini yerine getirdikten sonra, Lise yıllarının geçtiği Kabataş Lisesine atandı. Burada çok uzun yıllar edebiyat öğretmenliği yaptı. En güzel şiirlerini, bu lisede öğretmenlik yaparken yazdı. Edebiyat camiasında tanınır hale geldi. 1960 yılına kadar İstanbul Kabataş Lisesinde öğretmenlik yaptıktan sonra, 1972 yılına kadar, 12 yıl boyunca Çapa Eğitim Enstitüsünde görevli olarak bulundu. 1972 yılında, artık emeklilik yaşı geldi ve vazifesini bitirdi. Fakat eğitime olan sevgisi sayesinde, çeşitli üniversitelerin çeşitli bölümlerinde gönüllü olarak dersler verdi.

Büyük Türk Şairi Behçet NECATİGİL, kısa ömrüne çok sayıda önemli eser sığdırmıştır. edebiyatı ve şiiri, henüz ilkokul öğrencisi iken çok sevmeye başladı. Daha çocuk denilecek yaşta, hatırı sayılır şiirler kaleme aldı. Onun bu arzusu ve edebiyata olan ilgisi ömrünün sonuna kadar devam etti. Onun bu gayreti ve başarısı, ortaokulda edebiyat öğretmeni olan Zeki Ömer Defne'nin dikkatini çekti. 1935 yılında, "Gece ve Yas" isimli duygu yüklü şiiri yayınlandı. Varlık Dergisinde yayımlanan bu şiir, ilgili çevrelerde merak uyandırdı.

Birbirini takip eden diğer dergilerde çeşitli şiirleri, ardı ardına yayınlanmaya ve sevimye başladı. (KUTLU, 552)

Ömrünün neredeyse tamamında edebiyat öğretmenliği yapmıştır. Bu süre zarfında, yalnızca bir öğretmen değil, aynı zamanda bir şair, araştırmacı, radyo tiyatrosu yazarlığı, çevirmen ve eleştirmenlik gibi edebiyatın çeşitli sahalarında eserler verdi. Tüm bilgi birikim ve tecrübesini öğrencileriyle paylaştı. (KAPLAN, 1975: 220)

Kendi döneminde, Türk Edebiyatı, çeşitli grup ve akımlara bölünmüştür. Dönemin şair ve yazarları, kendilerini herhangi bir gruba dahil etmiştir. Fakat Behçet NECATİGİL, hiçbir grup veya akımın üyesi olmadığını söylemiş, kendisini hiçbir edebiyat grubunun içine katmamıştır. Şiir anlayışını tarif ederken, toplumun realistik yönüne vurgu yapmış ve toplumcu realist bir şairim demiştir. Basit ve sade olayları, sakince anlatmış, çeşitli problemleri şiirlerinde işlemiştir. Toplumun sesi olmuş, toplumun dertleriyle dertlenmiş ve kendisini topluma mâl etmiştir. Şiirlerinde gündelik olayların yanısıra, keder ve üzüntü kavramlarına oldukça yoğun bir şekilde yer vermiştir. Herhangi bir siyasal veya ideolojik olaylara karışmamış, hiçbir kesimi veya ideolojiyi eleştirmemiş, sade ve yalın bir şiir anlayışını benimsemiştir. Toplumsal sorunlara eleştirel değil; duygusal bir anlamda yaklaşmıştır. (YAVUZ, 1987: 116)

Özellikle toplumun içinde bulunduğu maddi uçurumu, fakirlik ve yoksulluk olgusunu ön plana çıkarmıştır. Bu bağlamda toplumun fakir ve orta düzeyde olan insanlarını konu edinmeye çalışmıştır. Fakirliği yalnızca sorun olarak görmemiş, aksine çok değerli olduğunu, az ile yetinmeyi ve yoksul insanların samimiyetini vurgulamıştır. Zengin kesimin aksine, büyük bir kültür birikimi ve yardımlaşma-dayanışma gibi sosyal unsurların, yoksul kesimde olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca şehirlerin yüksek binalarına karşı savaş açmış, onun yerine bahçeli müstakil evlerde bulunan huzurun önemine vurgu yapmıştır. Tüm bu durumlar göz önünde tutulduğunda, halk tarafından çok sevilen bir edebiyatçı olduğu gerçeğini görmüş oluyoruz.

Toplumun her kesiminden insanına hitap etmiştir. Fakat orta düzey ve alt düzeyde bulunan halkın dertlerini yazmaya gayret etmiştir. Tüm erdemli davranışları savunmuş, değer vermiş ve erdemin paradan daha önemli olduğunu söylemiştir. Bu bağlamda erdemli davranışlardan biri olan tevazu kavramını da, yapılarında incelenmiştir.

Behçet NECATİGİL'in en önemli özelliklerinden biri de, modern ve çağdaş yaşam yerine, gelenekçi olmasıdır. Örneğin Türk Edebiyatının en önemli geleneksel kültüründen olan divan ve tasavvuf edebiyatına çok önem vermiştir. Her ne kadar kendisi şiirlerinde aruz vezni kullanmasa da, büyük bir donanıma sahiptir. Batı edebiyatına asla yönelmemiş, batıyı örnek almamış ve Avrupa tarzı edebiyat

akımlarından etkilenmemiştir. Behçet NECATİGİL, edebi zevk ve ilhamını, doğrudan doğruya Türk Edebiyatının özünden almıştır. Öğrencilerini bu minvalde yetiştirmiş ve sonuna kadar Türk Edebiyatını savunmuştur. Bununla beraber, Batı Edebiyatına tamamıyla karşı çıkmamış, fakat Türk Edebiyatının önüne geçmemesi hususunda dikkat göstermiştir.

Behçet NECATİGİL'in şiir anlayışında, kelimelerin kullanımı ve gücü hemen hissedilmektedir. 1955 yılından önce yazdığı şiirler, çok daha kolay, sade ve anlaşılır bir şekildedir. Fakat 1955 sonrası dönemde yazdıkları daha yoğun, çok daha kaliteli ve anlaşılması güç niteliktedir. İlerleyen dönemlerde ise, iyice geleneksel yüksek sanat kaygısına düşmüş, aşırı derecede yoğun manalar ihtiva eden şiirler yazmıştır.

Behçet NECATİGİL'in şiire ve şaire dair belirttiği bir husus, oldukça dikkat çekicidir. Ona göre bir şair, ömrü boyunca 3 merhaleden geçer ve bu sayede büyük bir şair olur. Başkalarını taklit etmek, kendini bulmak ve sonunda üstad olmak şeklinde özetlenebilir. Bu yöntem ve çıkarım, sonrasında Türk şiiri söz konusu olduğunda, vazgeçilmez olmuştur ve oldukça benimsenmiştir. Bu durum, Behçet NECATİGİL'in ne kadar önemli bir şair olduğunun en temel göstergesidir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi Behçet NECATİGİL, ömrünün çoğunu edebiyat öğretmeni olarak geçirmiştir. Bu süre zarfında, özellikle öğrencilere yönelik sözlük ve ders kitapları hazırlamıştır. Çeşitli antolojiler, sözlükler, biyografiler ve ders kitaplarının yanısıra, edebiyat araştırmaları da yapmıştır. Onun bu çalışmaları, 20. ve 21. yüzyıl Türk Edebiyatının tartışmasız en önemli yapıtlarından olmuştur. Ömrünü Türk Edebiyatına ve özellikle Türk Şiirine adayan, Büyük Türk Şairi Behçet NECATİGİL, henüz 63 yaşındayken, 13 Aralık 1979 tarihinde, kalp krizi sonucu hayatını kaybetmiştir. Kabri, memleketi İstanbul'un Zincirlikuyu Mezarlığındadır.

Eserleri: (*TÜRKİYE DİYANET VAKFI İSLAM ANSİKLOPEDİSİ*, 2006: 480)

Şiir Kitapları (yayınlanma sırasıyla): Kapalı Çarşı (1945), Çevre (1951), Evler (1953), Eski Toprak (1956), Arada (1958), Dar Çağ (1960), Yaz Dönemi (1963), Divançe (1965), İki Başına Yürümek (1968), En/Cam (1970), Zebra (1973), Kareler Aklar (1975), Sevgilerde (1976), Beyler (1978), Söyleriz (1979), Yayınlanmamış Şiirler (1985).

Sözlük: Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (1960), Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü (1971).

Radyo Oyunu Kitapları: Yıldızlara Bakmak, Kadın ve Kedi (1965), Gece Aşevi (1967), Üç Turunçlar (1970), Pencere (1975), Ertuğrul Faciası (1995).

Çeşitli Yazılar: Bile/Yazdı (1979), Düzyazılar 1 (haz. Ali Tanyeri - Hilmi Yavuz, 1983), Düzyazılar 2 (1983).

Diğer Eserleri: Atatürk Şiirleri (antoloji, 1963), 100 Soruda Mitologya (1969), Musullu Süleyman (Ahmet Mithat Efendi'den sadeleştirme, 1971), Mektuplar (1989)

Çevirileri: Türk Halk Kitapları (Otto Spies'in eseri), Dünya Nimeti (K. Hamsun'un eseri, I-II, 1949-1950), Venedik'te Ölüm (T. Mann'ın eseri, 1952), Yaman Adam (Unamuno'nun eseri, 1954), Garp Cephesinde Yeni Bir Şey Yok (Remarque'nun eseri, 1956), Martı (Anton Çehov'un eseri, 1963), Malte Laurids Brigge'nin Notları (Rilke'in eseri, 1966), Ve O Hiçbir Şey Demedi (Böll'ün eseri, 1966), Şarkılar Kitabı (Heine'in eseri, 1972), Andersen Masalları 1 (Andersen'in eseri, 1977), Kör Baykuş (Sadık Hidayet'in eseri, 1977).

BEHÇET NECATİGİL'in şiirlerinde tevazu anlayışı:

Tevazu nedir?

Türk dilinde oldukça fazla kullanılan bu kavram, kendini küçük ve itibarsız görmek, kibirlenmemek ve büyüklenmemek gibi manalara gelmektedir. Alçak gönüllülük kavramı ile aynı manaya gelmektedir. (*GÜNCEL TÜRKÇE SÖZLÜK VE YAZIM KILAVUZU, TEVAZU MADDESİ*) Esasında Arapça kökenli bir kelime olan tevazu, kibir kelimesinin karşıtıdır. Bir kelimenin manasını öğrenmenin en iyi yolu, karşıtını bilmekten geçer. Bu bağlamda tevazu gibi karmaşık bir kelimenin daha iyi anlaşılması için, zıttını yani karşıtını bilmek, bu noktada oldukça önemlidir.

Tevazu kavramının Türkçede karşılığı, "alçak gönüllülük" tür. Tevazu ve alçak gönüllülük kavramlarının her ikisi de, Türkçede aynı oranda ve aynı sıklıkla kullanılır. Tevazu sahibi kişilere mütevazı veya alçak gönüllü denmektedir. Ahlaklı ve erdemli kişilerin sergilediği bir davranıştır ve sahip olan kişiye toplum içinde saygınlık kazandırır. Konunun etraflıca anlaşılması açısından örnek vermek gerekirse, müslümanların kutsal kitabı olan Kur'an-ı Kerim'in Lokman Suresinde 18. ayette, konumuza ilişkin şu ifadeler yer almaktadır:

“Gurura kapılarak insanlara burun kıvrma, ortalıkta çalım satarak yürüme; unutma ki Allah gurura kapılıp kendini beğenen hiç kimseyi sevmez.” (KUR'AN YOLU MEALİ, 2020: 411)

Görüldüğü üzere temelde bir ahlak kitabı olan Kur'an-ı Kerim'de mütevazı bir insan modeli benimsenmiş, aksi olan kibir ve gurur yerilmiştir. Gurura kapılmak, kendini beğenmek, insanlara burun kıvrımak ve çalım satarak yürümek kavramları, tevazunun karşıtıdır. Kur'an-ı Kerim'in buna benzer pek çok ayetinde, mütevazı bir insan olmak övülmektedir ve tevazudan uzak bir yaşam sürmek,

yasaklanmaktadır. Ahlaki bir erdem olan tevazu kavramı, genel olarak bu şekilde özetlenebilir.

Büyük Türk Şairi Behçet NECATİGİL, ömrünün sonuna kadar mütevazı bir hayat sürmüştür. İnsan onuru ve erdemli bir yaşam mücadelesinin önemine vurgu yapmış, kibrin ve riyanın yani gösterişin karşısında durmuştur. Bu tutumunu eserlerine yansıtmıştır. Özellikle şiirlerinde karşımıza çıkan tevazu kavramı, pek çok açıdan ele alınmış, çeşitlere bölünmüş ve çeşitli bakış açıları ile değerlendirilmiştir. Biz bu çalışmamızda, Behçet NECATİGİL'in şiirlerinde bahsi geçen tevazu kavramını, çeşitli açılardan inceleyeceğiz.

Behçet NECATİGİL'in şiirlerinde tevazu anlayışı:

Behçet NECATİGİL, şiirlerinde genel olarak keder kavramını kullanmıştır. Bu bir serzeniş veya isyan değil, aksine, kendisini tevazuya götüren bir yol olmuştur. Örneğin MEZAR YOLU isimli şiirinde, iddiasız ve sade bir düşüncenin, tevazuya açılan kapısını görmekteyiz. Şiirin son kıtasında şair, şunları söylemektedir:

*"Ne kaldı şunun şurasında,
Ya on sene yaşarım, ya yirmi;
Mezara kadar taşımak sevgimi,
Bir teselli olacak."* (NECATİGİL, 2014: 20)

Görüldüğü üzere, yaşama dair bir beklentinin içinde olmadığını görüyoruz. Bu durum, sadeliğin habercisidir. Sadelik ise, mütevazı insanların bir özelliğidir. Ayrıca şairin sevgi dolu bir yanının olduğunu görüyoruz. Bu durum kendisine bir teselli olarak döner. Bu durumda teselli edecek şeyi içine gömmek, kendi tabiri ile mezara kadar içinde taşımak, alçak gönüllülük manasına gelir ve bu tevazudur. Kavga ve gürültüden uzak, aşırı ve dik başlı düşüncelerden soyutlanmış ve geriye yalnızca duyulan sevgiyi gönülde yaşamak, tevazunun en güzel örneklerinden birisidir.

Behçet NECATİGİL'in bir başka şiiri olan AİLE başlıklı şiirinde, tevazu ve sadeliğe yönelik yazdığı şu satırlar, konumuz bağlamında oldukça önem arz etmektedir. Şair burada, sevgi ile sadeliği bütünleştirmiş ve tevazu anlayışına ışık tutmuştur:

*"Hayatta olduğuma
Seviniyorum şimdi:
Kavuştum çoluk çocuğuma,
Koltuğuma uzandım, rahatım.
Kahvem içime sindi,
Başladı gecelik saltanatım."* (NECATİGİL, 2014: 23)

Burada son kısımda bahsi geçen saltanat, sadeliktir. Zenginlik ve refahın olmadığı, yalnızca iç huzurunun olduğu aile saadeti, kişiye tıpkı bir hükümdarın saltanatını verir. Az ile yetinip, bir kahve ile mutlu olmak, fazlasında gözü olmamak ve küçük şeylerden mutluluklar çıkarmak, ancak mütevazı bir insanın eylemleridir. Bu noktada şimdiye kadar verdiğimiz her iki şiirin de, sadelikten kaynaklı tevazu anlayışına sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Yine bir şiirinde Behçet NECATİGİL, az ile yetinmenin vurgusunu yaparak, geçmişe duyduğu özlemi ŞEB-İ GAM şiirinde şöyle ifade eder:

*"Fuzuli gibi -
Mum olmalıydı da
Mum yakmalıydım
Gam gecesinde.*

*Elektrik ışığı - kabul,
Fakat çok çiy düşüyor."* (NECATİGİL, 2014: 31)

Bu şiirin konumuz bağlamında oldukça önemli olduğunu belirterek ele alalım. Büyük Türk divan şairi Fuzuli, oldukça eski zamanlarda yaşamış bir ediptir. Öyle ki, Türk Edebiyatının en güçlü isimlerinden olmayı başarmıştır. Fuzuli'nin yaşadığı dönemlerde, elektrik yoktu. Mum ışığında geceler aydınlatılırdı. Normalde günümüz insanı, elektrik ışığını, mum ışığına tercih eder. Çünkü elektrik, konfor ve rahatlık verir. Çoğu insan elektrik dururken mum ışığını tercih etmez. Fakat görüyoruz ki Behçet NECATİGİL, hem geçmişe ve hem de geçmişin materyallerine özlem duymaktadır. Tevazu ve alçak gönüllülük kavramları bu noktada karşımıza çıkıyor. Çağın gereklerini yalnızca fazlalık olarak görmek, az ile sevinmek ve sade bir yaşamı arzulamak, tevazudan ibarettir. Aksi halde çok daha fazlasını ister, geçmişe ve materyallerini küçümser, bahsini bile yapmazdı. Bununla birlikte, ilk kıtadan sonraki kısımda, elektrik ışığına karşı olmadığını, fakat yine de bu ışığın üstüne çiy düştüğünü ifade ediyor. Burada temel nokta, ne geçmişe ne de içinde bulunduğu çağa karşı bir hoşnutluğun olmayışıdır.

Şimdi Behçet NECATİGİL'in YIKIK DUVAR isimli muhteşem şiirinin ilk kıtasına bakalım:

*"Çıkmak istedim üste
Altlarına aldılar.
Yükseklerdeydi gözüüm
Düştüm sayelerinde
Rahatladılar."* (NECATİGİL, 2014: 59)

Behçet NECATİGİL bu şiirinde, gözü yükseklerde olan bir insan olduğunu, fakat bunu bir şekilde başaramadığını ifade eder. Gözü yükseklerde olmamak, tevazunun ta kendisidir. Çalışmamıza birebir uyan bir kavramdır. Tevazu, parayla satın alınamayan bir şeydir. Çoğu erdemli davranış gibi sonradan kazanılır. Her insan, tevazu boyutuna gelmeden önce, kibirli dönemlerden geçer. Sonunda şanslı olan, tevazu kavramını bulur. Behçet NECATİGİL de, eskiden gözünün yükseklerde olduğunu yani mütevazı olmadığını, daha sonra bu erdemi kavradığını ifade etmektedir. Bunu yaparken, yıkık dökük bir duvar metaforu üzerinden bize anlatmaktadır. Yıkık duvarın yanına gidilmez. Fakat Behçet NECATİGİL gitmiştir. Çünkü arayış içindedir. Yıkılmış duvar, ona her şeyin geçici ve yıkılmaya mahkum olduğunu anlatmaktadır. Behçet NECATİGİL, bu sayede gözü yükseklerde olan değil, gözü alçaklarda olan bir insan olmuştur. Çünkü duvarın yıkık oluşu, onun kibirli düşüncelerini yıkmıştır. Her şeyin geçici ve kaos içinde olduğu bir çağda, mütevazı kalabilmek çok önemlidir.

Tasavvufi bir yorum olarak, dünyadan soyutlanmak ve dünyayı önemsememek, her şeyin geçici olduğunu ifade etmek, buna göre bir yaşam benimsemek, tevazu ehli bir insan olmaktan geçer. Çalışmamızın belki de en ilginç yanı, Behçet NECATİGİL'in bu mutasavvıf düşüncelere sahip olmasıdır. Kendisi bizatihi mutasavvıf değildir fakat belirttiğimiz tasavvufi yorumlara benzer ifadeleri sıklıkla kullanmıştır. Örneğin ÖLÜ ÇİZGİ isimli şiirinde şu ifadelere yer vermektedir:

"Nedir seni saran bu sis

Yok dünyalarda tad.

Kuvvetsiz..

Böyle daha rahat.

Yaşamışım kaç para

Mezar taşları neci?

Deli gibi sarılısam da hayata

Kalacak nesi var ki?" (NECATİGİL, 2014: 86)

Bahsi geçen tasavvufi yorumlara benzer ifadeleri görüyoruz. Tevazu kavramı ile iç içe olan bu yorumlar, Behçet NECATİGİL'in muhteşem şiir anlayışına yansımıştır. Dünyada tad olmadığını, mezar taşlarının yani ölümün göz ardı edilmemesi gerektiğini ve sonuç olarak hayatın bir gün son bulacağını söylemektedir. Dolayısıyla bu geçici yaşamda kibirli olmamak gerekir. Geçici dünyaya yakışan kavram tevazudur. Gözü yüksekte olan da olmayan da elbet bir gün ölecektir. Ayrıca dünya tadları geçicidir. Bu noktada Behçet NECATİGİL'in tevazuya yaptığı vurgu, çalışmamız açısından oldukça önemlidir.

Hemen hemen aynı yorumların ve değerlendirmelerin yapılabileceği GEÇMEK şiirinde çok önemli vurgular vardır:

"Bizse sade geçelim dedik üste, gençlik

Oysa evler, aşklar vardı

Kirli kaypak dostluklara saplandı

Sürüngen köşelerde kaçak." (NECATİGİL, 2014: 183)

Burada konumuza ilişkin vurgusu yapılan şey, evler ve aşk üzerinedir. Ev, insani bir gereçtir. Aşk ise kaçınılmaz bir olgudur. Her ikisi de oldukça doğal ve sadedir. Nitekim Behçet NECATİGİL'in de belirttiği gibi, sade olmaya gayret etmiştir. Çünkü söz konusu mülk ve aşk olunca, en sade olanı en samimi olanıdır. Mülkü ve aşkı parayla satın alabiliriz, fakat sadelik ve dolayısıyla tevazu üstüne kurulu bir kavram, çok daha insani, çok daha samimidir. O halde diyebiliriz ki, tevazu samimiyettir. Tevazudan uzak bir kavram, içi boş ve samimiyetsizdir. Kirli ve kaypak dostluklar, tevazuyla bağdaşmaz. Kibire yenik düşmüş, samimi olmayan her kavram, keder ve üzüntü getirir. Mütevazı insanın üzüntüyle işi olmaz. Çünkü beklentileri düşüktür. Aksi halde beklentiler büyüdükçe tevazu azalır. Tevazu azaldıkça, samimiyet biter.

Behçet NECATİGİL, toplumsal algıların yanlışlıklarına vurgu yapan bir şairdir. Hayatının her döneminde, estetik ve sadelikten yana olmuştur. (BELGE, 1994: 257) Seri üretim yerine özel üretimi, yüksek binalar yerine küçük evleri, sahte samimiyetler yerine doğallığı ve sonuç olarak kibir yerine tevazuyu savunmuştur. Konumuzun çok daha iyi anlaşılması açısından şairin HAZİR GİYİM isimli muhteşem bir şiirinin tamamına bakalım:

"Gövdem dökülüyorsun, gel kızma, bir öneri:

Vitrinde mankenler, bir mağaza

Son moda giysileri

Yüzler dönük boşluğa, kimi üzgün gülümser

Zamana bakanlara

Aldırmaz gibi kimi.

Seçemezsin bilirim kendine göresini - -

Sen bir şey yapmayacaksın,

Onlar donatacak seni." (NECATİGİL, 2014: 328-329)

Bu şiir, tüm konumuzu özetler mahiyettedir. Şiir bir öneri ile başlamaktadır ve şair, kendisiyle konuşmaktadır. Kendisinin ihtiyacı olarak bir giysi dükkanına gider. Bir mağazanın vitrininde durur. Vitrindeki cansız mankenlerin üzerine geçirilmiş son moda giysileri vardır. Buraya kadar bir problem yok. Fakat şiirin ikinci kıtasında, şairin gözü, cansız mankenlere takılır. Kendi deyimiyle yüzleri boşluğa dönüktür. Kimisi doğru düzgün gülümseyemez. Kendisini

üreten makineler, insan gibi gülümsetememiştir. Üzgün bir şekilde gülümsemektedir. Ve durdukları vitrinde, insanlara aldırış etmezler. Çünkü her ne kadar insan suretinde olsalar da, cansızdırlar. Fakat pazarlama hileleri devreye girer. Mankenin üstünde öylesine güzel görünür ki, almak istemese de, kişiyi donatacak yani giydirecek olan onlardır. Tüm bu şiirin temel konusu, sahteliktir. Doğallıktan uzak bu mankenler, insan eliyle yapılmıştır ve sahtedir. Size bir şey satmak isterler. Sizin görüş ve düşünceleriniz önemsizdir. Kısacası pazarlama tekniğinin yaptığı bu işlem, çıkar üzerine kuruludur. Para odaklıdır. Kişinin görüş ve düşüncelerini devre dışı bırakan bu durum, tevazunun önünde bir engeldir. Sadeliği sevmez. Kişinin düşünceleri yerine, kişinin parasına bakar. Ve ne yazık ki, kişiyi tevazudan uzaklaştırır. Büyük bir eleştiri olan bu şiir tam anlaşıldığı takdirde, tevazunun ne demek olduğu ve önemi anlaşılacaktır.

Behçet NECATİGİL, toplumun giderek hassasiyetini yitirmesini, tekdüzeliğe yönelmesini bu şiirde eleştirir. Moda denilen algı, toplumu bir yarışın içine sürükler. Birbirine özenen ve harcamaya teşvik eden bu sistemin karşısında duran şey, tevazudur. O halde kısaca diyebiliriz ki, Behçet NECATİGİL'in HAZİR GİYİM isimli bu muhteşem şiiri, tevazunun önemini ve değerini bize anlatmaktadır. Pek çok kavram, birçok metodla anlatılabilir. Fakat şiir dili, az kavramla çok şey anlatır. Verilmek istenen mesaj anlaşıldığı takdirde, sayfalar dolusu bilgileri, tıpkı Behçet NECATİGİL gibi kısacık cümlelerle anlatabilirsiniz.

Behçet NECATİGİL, sevgiyi ve saygıyı, sadelik ve samimiyeti, iyi ve güzel olanı anlatır. Eleştirel yaklaşımları bile oldukça sadedir. Kelimelerin gücüne güvenir ve toplumu erdeme yöneltir. Tüm bu özellikler, onu erdemli bir şair yapar. Biz bu çalışmamızda, erdemli bir şair olan Behçet NECATİGİL'in şiirlerinde, erdemli bir davranış olan tevazu kavramını işlemeye gayret ettik. Sadelik, samimiyet ve insani olgulardan, tasavvufi yorumlara kadar pek çok açıdan tevazu kavramına yaklaşımını değerlendirdik. Behçet NECATİGİL'in tevazu hakkındaki şiirsel yorumları kısaca şöyledir:

- 1 - Tevazu, ahlaki bir erdemdir
- 2- Tevazu kişiye toplum içinde saygınlık kazandırır
- 3- Tevazu, sadelikten yana olmaktır
- 4- Tevazu samimiyettir
- 5- tevazu, dünyayı arka planda tutmaktır. Ölümün farkında olmak ve ona göre yaşamaktır
- 6- Tevazu, sahteliğe karşı çıkar, çıkar ilişkilerinden tevazu olmaz
- 7- Tevazu karşılık beklememektir. Beklenti içinde olmadan alçak gönüllü olmaktır
- 8- Tevazu yüksekte olmak değil, alçakta olmaktır

Genel olarak tevazuya dair başlıklar bu şekildedir. Çalışmamıza burada son veriyoruz. Behçet NECATİGİL'in alıntıladığımız şiirleri, kendisinin ölümünden sonra toplanan toplu şiirlerinden seçmelerdir. Bu bağlamda çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlanan şiirlerini de inceleme fırsatı bulduk.

SONUÇ

Behçet NECATİGİL, 20. yüzyılda yetişmiş en önemli Türk edebiyatçılarından. 1916 yılında İstanbul'un Fatih semtinde dünyaya gelen şair, 13 Aralık 1979 tarihinde memleketi İstanbul'da vefat etmiştir. Henüz genç sayılacak bir yaşta, 63 yaşında vefat eden Behçet NECATİGİL, kısa ömrüne çok sayıda önemli eser sığdırmıştır. Tiyatro, çeviri, sözlük, radyo oyunu gibi edebiyatın çeşitli dallarında eserler verse de, daha çok şair kimliği ile ön plana çıkan Behçet NECATİGİL, Türk Edebiyatının en önemli ve en başarılı şairlerinden biri olarak kabul edilmektedir.

Tevazu, alçak gönüllülük ile aynı anlama gelmektedir. Kibirleşmemek, büyüklenmemek gibi anlamları da içinde barındıran tevazu kavramı, insani bir olgudur. Erdemli davranışlardan biri olan kavram, toplum tarafından saygınlık gösterilen, benimsenen ve olması hedeflenen en önemli kavramlardan biridir. Kibirli olmadan, sade ve gösterişten uzak bir insan olma hedefi taşır. Kişinin - maddi ve manevi - konumu ne olursa olsun, sıradan ve gösterişten uzak bir yaşam tarzını benimsemiş olması demektir. Behçet NECATİGİL ise, hayatı boyunca bu tutumu sergilemiş ve mütevazı bir insan olma gayreti göstermiş bir şairdir. Dolayısıyla bu tutumu, yazdığı şiirlerinde sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmamızın giriş kısmında, kapsamlı bir özet sunulmuştur. Ardından çalışmamızın şairi olan, 20. yüzyılda yetişmiş Türk Edebiyatının en önemli şahsiyetlerinden biri olan Behçet NECATİGİL'in hayatı, edebi kişiliği ve eserleri tanıtılmıştır. Ardından, çalışma konumuz olan tevazu kavramı, verilen örneklerle beraber ayrıntılı bir şekilde işlenmiştir. Konunun tam olarak anlaşıldığı tarafımızca kabul gördükten sonra, Behçet NECATİGİL'in şiirlerinde tevazu kavramı ve türevleri işlenmiştir. Çalışma boyunca değinilen konular, başlıklar halinde özetle sunulmuş ve çalışmamız bitmiştir. Gayret bizden, tevfik Allah'tan.

KAYNAKÇA

- 1- BELGE Murat, Edebiyat Üstüne Yazılar, İstanbul 1994.
- 2- ENGİNÜN İnci, Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları, İstanbul 1991.
- 3- Güncel Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu, Tevazu maddesi, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2001.
- 4- KAPLAN Mehmet, Cumhuriyet Devri Türk Şiiri, İstanbul 1975.
- 5- Kur'an Yolu Meali, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2020.
- 6- KUTLU Mustafa, “Necatigil, Behçet” maddesi, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, 6. Cilt, İstanbul 2001.
- 7- NECATİGİL Behçet, Şiirler (Bütün Yapıtları), Hazırlayanlar: Ali TANYERİ - Hilmi YAVUZ, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2014.
- 8- Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi, “Necatigil, Behçet” maddesi, İstanbul 2001, 2. Cilt, İstanbul 2001.
- 9- Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, "Necatigil, Behçet" maddesi, 32. Cilt, İstanbul 2006.
- 10- YAVUZ Hilmi, Yazın Üzerine, İstanbul 1987.

مفهوم التواضع في أشعار بهجت نجاتي كي

مدرس مساعد/ سوسن عزيز خليف اللامي

جامعة بغداد / كلية اللغات/ قسم اللغة التركية وآدابها

مستخلص

يعد بهجت نجاتي كيل أحد أهم الكتاب الأتراك في القرن العشرين. ولد في حي الفاتح بمدينة اسطنبول عام ١٩١٦، وتوفي في يوم ١٣ كانون الاول ١٩٧٩ في مسقط رأسه اسطنبول. بدء الشاعر نجاتي بالكتابة في سن مبكرة، وكان له العديد من الأعمال المهمة في حياته القصيرة والتي استمرت ٦٣ عامًا. على الرغم من أنه قد ابدع في أعمالاً كثيرة ومختلفة ضمن فروع الأدب مثل المسرح والترجمة وفن الحوار والمسرح الإذاعي، إلا أن الشاعر بهجت نجاتي كيل، الذي تميز بهويته الشعرية، يعتبر احد أهم الشعراء في الأدب التركي وأنجحهم.

إن مفهوم التواضع هو مرادف للبساطة والذي يتضمن معاني عديدة مثل عدم التكبر أو عدم التجبر وهي ظاهرة إنسانية بمفهومها. حيث ان مفهوم التواضع يعتبر من السلوكيات الايجابية وواحدة من أهم المفاهيم التي يحترمها المجتمع ويتبناها ويسعى لها. بشكل عام فأن كل من يهدف إلى أن يكون شخصاً بسيطاً ومتواضعً وغير متغطرسًا. بغض النظر عن موقف الشخص -المادي والروحي- ، فهذا يعني أنه قد تبنى أسلوب حياة عاديًا وبسيطًا. والشاعر بهجت نجاتي كيل هو من الشعراء الذين تبنوا هذا الموقف طوال حياتهم وسعى إلى أن يكون شخصاً متواضعًا. لذلك نرى هذا الموقف جلياً في قصائده.

هذا هو السبب الذي دفعنا للبحث والكتابة خصيصاً عن الشاعر- بهجت نجاتي كيل. لاننا نرى أنه شخص غاية في التواضع. كما استخدم في قصائده مفهوم التواضع ومشتقاته كثيرًا وبنجاح. سيكون مدار بحثنا بخصوص هذا المفهوم، وسنتطرق الى حياة الشاعر بهجت نجاتي كيل وشخصيته الأدبية وعن أعماله، وستتم دراسة مفهوم التواضع بالتفصيل. وبعدها، سنتوسع ببحثنا الموسوم عن كيفية استخدام هذا المفهوم في قصائد بهجت نجاتي كيل.

الكلمات المفتاحية: التواضع، البساطة، النبل، بهجتى نجاتي كيل، الحشمة، عدم التكبر، إظهار التواضع، المشاعر والاحاسيس، اللباقة، التقديس، الحلم، عدم الغرور، الشعر والأدب، الكرامة.